

MEB bütçesine 4+4+4 desteği gecikiyor!

Orta Vadeli Mali Plan (OVMP) 2014-2016 ile Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bütçesinin merkezi bütçe içindeki payının ve Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya (GSYH) oranının artırılması planlanıyor. MEB bütçesinin GSYH içindeki payının 2013 yılındaki % 3,05'lik düzeyinden 2016'da % 3,18'e, merkezi bütçe içindeki payının ise 2013 yılındaki % 13,27'lik düzeyinden 2016'da % 15,27 düzeyine yükseltilmesi öngörülüyor. Ancak, OVMP çerçevesinde öngörülen artışlarla, Türkiye'de eğitim-öğretim sisteminin geçirdiği dönüşümün ortaya çıkardığı gereksinimlerin karşılanması olası görünmüyor:

Türkiye'de resmi örgün eğitim sistemine giren öğrenci sayısının büyük hızla artması yeni derslik yapımlarına hız verilmesini gerektirmektedir. Eğitim Reformu Girişimi (ERG), MEB'in 2013-2014 eğitim-öğretim yılında, 2011-2012 eğitim-öğretim yılıyla karşılaştırıldığında ek olarak yaklaşık 3 milyon öğrenciye hizmet vereceğini tahmin etmektedir. *Zorunlu eğitimin süresinin 12 yıla yükseltilmesi ve okula başlama yaşının 66 aya düşürülmesi sonucunda resmi örgün eğitim sisteminin 2014-2016 döneminde gereksinim duyacağı ek derslik sayısı ilköğretimde 19 bin ve ortaöğretimde 48 bin olarak tahmin edilmektedir.* MEB 2010-2014 Stratejik Planı'na göre okulöncesi eğitimde 2014 yılı için hedeflenen derslik sayısı 45.407'dir ve bu hedefe ulaşılması için *okulöncesi eğitimde 9.507 yeni dersliğe gereksinim vardır.* Özetle, okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde derslik başına düşen öğrenci sayılarının hızla artmasının önüne geçebilmek için 2014-2016 döneminde her yıl ortalama 26 bin derslik yapılması gerekmektedir ve her sene 26 bin dersliğin yapılması için 2013 fiyatlarıyla yıllık 4,6 milyar TL'ye gereksinim vardır.¹ 10. Kalkınma Planı'nda hedeflendiği gibi derslik başına düşen öğrenci sayılarının düşürülmesi için her sene 4,6 milyar TL'nin üzerinde kaynağın yeni derslik yapımına ayrılması gerekmektedir.

Öğrenci sayısındaki yükselme, dersliğe ek olarak öğretmen gereksinimini de beraberinde getirmektedir. *2014-2016 döneminde öğretmen başına düşen öğrenci sayılarının yükselmemesi için gereksinim duyulacak ek öğretmen sayısı ortaöğretimde 91 bin, ilköğretimde 9 bin ve okulöncesi eğitimde 17 bin olarak hesaplanmaktadır.* Özetle, okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde her yıl ortalama 40 bin ek öğretmenin atanması durumunda öğretmen başına düşen öğrenci sayıları sabit tutulabilecektir. Her yıl 40 bin yeni öğretmenin işe alınmasının maliyetinin ise 2013 fiyatları ile yıllık maliyeti 1,38 milyar TL olarak tahmin edilmektedir.

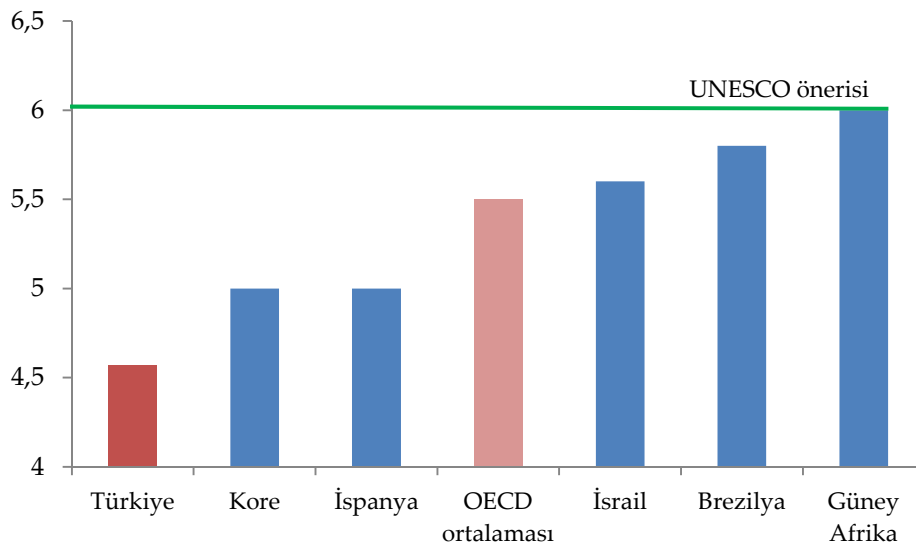
Diğer taraftan, derslik ve öğretmen gereksinimi MEB bütçesinde belirleyici olan etmenlerden sadece ikisidir. *FATİH Projesi'ne 2014 yılı bütçesinde 1,4 milyar TL*

¹ Bu hesaplama 2012 fiyatları ile okulöncesi ve ilköğretimde bir dersliğin birim yapım fiyatının 175 bin, ortaöğretimde ise 200 bin TL olduğu varsayımı ile gerçekleştirilmiştir.

ayrıldığı belirtilmiştir; ancak proje için MEB bütçesinden ve diğer bakanlık bütçelerinden yapılacak harcamalar detaylı olarak izlenememektedir. Ayrıca, proje kapsamında kritik öneme sahip bulunan öğretmen eğitimleri için ne kadar kaynak ayrıldığı veya ayrılıp ayrılmadığının aydınlatılması büyük önem taşımaktadır. Buna ek olarak, 2013-2014 döneminde uygulanmaya başlanan *yeni ortaöğretime geçiş sistemi çerçevesinde yapılacak olan merkezi sınavların toplam maliyeti ve 2014 MEB bütçesine yansımaları kamuoyuyla henüz paylaşılmamıştır.* Sınav sorularının hazırlanması, yanıtların değerlendirilmesi, sınav materyallerinin üretilmesi ve taşınması, sınavda görevli öğretmen ve güvenlik görevlilerinin yolluk/yevmiye ücretleri eğitim bütçesine yeni harcama kalemleri olarak girecektir. 2014 MEB bütçesine ilişkin *izlenmesi gereken bir alan da dershanelerin özel okullara dönüştürülmesi için verilmesi planlanan teşviklerin de bütçeyi ne ölçüde etkileyeceğidir.* Bütçe yapım süreçlerinde FATİH projesi, yeni ortaöğretime geçiş sistemi ve dershanelerin özel okula dönüşüm sürecinde sağlanacak teşviklerin yakından izlenmesi bütçe yapım sürecinin saydamlaşmasına destek olacaktır.

MEB 2014 bütçesinin alt kalemlerine ilişkin yanıtlanması beklenen pek çok soru bulunmakla beraber, kamunun eğitime ayırdığı toplam kaynaklara ilişkin Maliye Bakanı Mehmet Şimşek 2014 bütçesinden eğitime 2014 fiyatları ile 78,5 milyar TL ayrıldığını belirtmiştir. Böylece 2014 yılında Türkiye’de kamu kaynaklarından eğitime ayrılan payın yaklaşık olarak % 4,57 olacağı hesaplanmaktadır. Uluslararası hedef ve göstergeler dikkate alındığında bu oran OECD ortalaması olan % 5,5 ve UNESCO’nun kalkınmakta olan ülkelere önerdiği % 6’nın altında kalmaktadır. Türkiye’de beşeri sermaye birikiminin desteklenmesi için kamu kaynaklarından eğitime ayrılan payın daha da artırılmasına öncelik verilmesi büyük önemdedir.

Grafik 1: Türkiye’de ve seçilmiş ülkelerde kamudan eğitime ayrılan kaynakların GSYH’ye oranı

Kaynak: UNESCO Institute of Statistics. İspanya, İsrail, Brezilya ve Güney Afrika verileri 2010; Güney Kore verisi 2009 yılına aittir.

Bu nota ilişkin ayrıntılı bilgi için:

Alper Dinçer, Politika Analisti, alperdincer@sabanciuniv.edu

Emre Üçkardeşler, Politika Analisti, uckardesler@sabanciuniv.edu

Bu politika notu, 12 Kasım 2013 tarihinde yayımlanmıştır.

BANKALAR CADDESİ
MİNİNERVA HAN NO 2, KAT 5
KARAKÖY 34420 İSTANBUL

T +90 (212) 292 05 42
F +90 (212) 292 02 95

erg.sabanciuniv.edu

Eğitim Reformu Girişimi (ERG), çalışmalarını iki öncelikli amaç doğrultusunda sürdürüyor. Bunlardan ilki, kız ve erkek tüm çocukların hakları olan kaliteli eğitime erişimlerini güvence altına alacak ve Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik gelişimini üst düzeylere taşıyacak eğitim politikalarının oluşmasına katkıda bulunmaktadır. ERG'nin katkıda bulunduğu diğer başlıca alan ise eğitime ilişkin katılımcı, saydam ve yenilikçi politika üretme süreçlerinin yaygınlaşmasıdır.

ERG, bu amaçlara yönelik olarak araştırma, savunu ve eğitim çalışmalarını "herkes için kaliteli eğitim" vizyonu doğrultusunda sürdürüyor.

